

AZ ILIAS XIX. 83—84. SORÁNAK ÉRTELMEZÉSÉHEZ

SZÁDECZKY-KARDOSS SAMU

Miután a barátja, Patroklos elestéért bosszút lihegő Achilleus az achaiosok nagy örömeire bejelentette, hogy vége Agamemnon elleni haragjának, újra beáll a csatasorba, — Agamemnon az összegyűlt harcosokat csendre intő szavak után így vezeti be az Achilleus és közötté támadt gyászos következményű viszálykodás kimagyarázását (Il. XIX 83—84):

*Πηλεΐδῃ μὲν ἐγὼν ἐνδείξομαι· αὐτὰρ οἱ ἄλλοι
σύνθεσθ' Ἀργεῖοι μῦθον τ' εἰ γνῶτε ἔκαστος.*

Az Ebeling szerkesztette Lexicon Homericum (vol. I p. 414) így foglalja össze a Homerosnál egyszer előforduló *ἐνδείκνυμαι* ige értelmezésére vonatkozó véleményeket: „profiteor, quid sentiam aperio, spreche mich aus . . . Sch. B. *διαλέξομαι*, A D. paraphr. Hes. *ἀπολογήσομαι*, Faesi Duentz. La Roche. non recte Doederl. Gl. 2036 sequens *μῦθον* huc refert aut alii *λόγον* supplent, (orationem dirigam)“. Két alapvető nézet áll tehát egymással szemben. Az egyik a medialis igét önmagában, tárgy nélkül értelmezhetőnek tartja. A másik az igét egy „beszéd“ jelentésű főnév accusativusával kiegészítendőnek látja; egyesek (pl. Seiler homerosi szótárában) egy elmaradt, de odaértendő *λόγον* accusativus feltételezésével magyarázzák a kifejezést; Doederlein viszont a 84 sor *μῦθον* szavát tekinti az *ἐνδείξομαι*-hoz tartozónak.

Ebeling szótára, mint láttuk, elutasította a *λόγον* vagy *μῦθον* kiegészítéssel számoló interpretációkat s a későbbi magyarázók is általában ugyanígy jártak el (pl. Ameis—Hentze kommentárja, a Liddell—Scott-féle görög szótár legújabb kiadása, stb.). Egy, az utolsó évtizedekben ismertté vált papíruszemplék tanulsága nyomán azonban revízió alá kell venni ezt a ma általánosan elfogadott Homeros-értelmezést.

Hogy több igei állítmánynak egyetlen tárgya van, ez közönséges jelenség a homerosi mondatban (Il. XI 109, etc.). A tárgyalás alatt álló sorok magyarázatánál is az a felfogás látszik a helyesnek, mely szerint a *μῦθον* mondat tárgy egyként tartozik a *γνῶτε* és a *σύνθεσθ'* állítmányokhoz (vö. Od. XVII 153 *ἐμεῖο δὲ σύνθεο μῦθον!*). Így mondattanilag annak a feltevésnek sem mond ellent semmi, hogy a *μῦθον* accusativus a *σύνθεσθ'* igét megelőző *ἐνδείξομαι*-hoz is tartozik. Egyenesen kínálja aztán ezt az interpretációt az az 1936-ban publikált Mimnermos-törredék (fr. 12A Diehl), amelyet az Antimachos-scholionok papírusza (Antimachi Colophonii reliquiae, collegit . . . B.

Wyss, Berolini 1936, 82—83) tett ismeretessé. Mimnermos nyelvhasználata, ki-fejezés-kincse, mint ezt készülő Mimnermos-monográfiám *Lexicon Mimner-meum* című fejezete mutatni fogja (de Diehlnek és Hudson-Williamsnek a Mimnermos-fragmentumokhoz adott jegyzetanyaga is sejteti), szinte teljesen a homerosi epikus nyelvhez igazodik. S Mimnermos jelzett töredékében az *ἐνδελννυμαι*, amely ige az ion elégiaírónál a nyelvjárási *ἐνδελννυμαι* alakban jelentkezik (vö. Fr. Bechtel, *Die griech. Dialekte* III., Berlin 1924, 180), éppen *μῦθον* accusativusszal kapcsolva szerepel:

ὦς οἱ πᾶρ βασιλῆος, ἵπε[ί τ'] ἐ[ν]εδ. ξατο μῦθο[ν].

ἴ[ι]εν κοίλῃ[σ' ἀ]σπίσι φραζάμενοι.

(Az Antimachos-kommentár *ἐπιάντω* 'parancsol' jelentést tulajdonít annak az igrének, amelynek futurumát és aoristosát tartalmazó szövegeket idéz; ez a jelentés jól illik *ἐνδελννυμαι*-hoz [így Wyss, id. m. 96], de csak erőszakkal magyarázható bele *ἐνδέχομαι*-ba [így hibásan A. Vogliano: *Papiri della R. Università di Milano* I., Milano 1937, 41 kk..])